

Дронов В. Ю.

<https://orcid.org/0000-0003-1458-9963>

Національний університет «Одеська юридична академія»

Павлова О. С.

<https://orcid.org/0009-0005-2815-337X>

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗАХИСТ ПРАВ БІЖЕНЦІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

У статті представлено комплексний аналіз захисту прав біженців у країнах Європейського Союзу через поєднання правових механізмів та соціально-комунікаційних процесів. Актуальність теми зумовлена постійним зростанням кількості вимушено переміщених осіб у світі, кризою європейської системи надання притулку, а також масовим припливом біженців з України внаслідок збройної агресії російської федерації. У таких умовах питання ефективності правових механізмів захисту біженців та висвітлення цих подій у провідних міжнародних медіа набуває особливого наукового та практичного значення.

У статті розглядаються міжнародно-правові та європейські стандарти захисту прав біженців та шукачів притулку, зокрема положення Конвенції 1951 року про статус біженців, Протоколу 1967 року, загальних документів з прав людини, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також Хартії основоположних прав Європейського Союзу.

Практика Європейського суду з прав людини, зокрема справа Soering проти Сполученого Королівства, аналізується як джерело для розвитку принципу невидворення, який є основоположним для захисту шукачів притулку в державах-членах ЄС.

Показано, що сучасна система захисту біженців в ЄС базується на поєднанні міжнародних зобов'язань держав та транснаціонального правового регулювання, спрямованого на уніфікацію процедур та стандартів надання притулку. Особлива увага приділяється вторинному праву ЄС, зокрема Директиві 2011/95/ЄС та Директиві про аудіовізуальні медіа-послуги, які визначають стандарти міжнародного захисту та відповідального висвітлення питань міграції засобами масової інформації. Розглянуто роль ЗМІ як агента соціальної комунікації у формуванні публічної дискусії щодо міграційної кризи 2015 року та захисту прав на притулок.

Ключові слова: права людини, Європейський Союз, біженці, шукачі притулку, медіа, соціальні комунікації, право Європейського Союзу.

Постановка проблеми. Проблема захисту прав біженців є однією з найактуальніших у сучасному світі. Щодня люди змушені залишати свої країни та стикаються з багатьма труднощами. Водночас країни, куди ці люди прибули, змушені вирішувати низку завдань, пов'язаних із соціальним забезпеченням, інтеграцією в суспільство тощо. Права біженців зафіксовані в міжнародних документах. У цьому контексті особливого значення набуває поєднання правового аналізу механізмів захисту прав біженців у Європейському Союзі з дослідженням ролі медіа як суб'єкта соціальної комунікації та формування публічної дискусії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження є аналіз ефективності правових механізмів захисту біженців та висвітлення цих подій у провідних міжнародних медіа. Зокрема, в контексті дослідження міжнародних та європейських правових стандартів щодо захисту прав біженців та шукачів притулку та еволюції формування поняття біженця було проаналізовано праці таких науковців: В. Кавана, А. Чепмена. Водночас, основні аспекти сучасної системи, що сформувалися у 20 столітті, базуються на працях Г. Гудвін-Гілл, Дж. МакАдама, О. О. Сурілової, Ю. П. Турецької, Н. В. Турчина

та ін. У контексті дослідження законодавства Європейського Союзу щодо захисту прав біженців аналіз базується на працях таких науковців, як К. Б. Димов, Л. К. Жданкіна, О. А. Малиновська, Л. М. Невар, Т. М. Анакіна, Т. О. Кортукова, К. Гайлброннер, К. Костелло та ін.

Незважаючи на велику кількість праць, присвячених регулюванню прав біженців у Європейському Союзі, окремим елементам Спільної європейської системи притулку, проблема комплексного аналізу ролі медіа як суб'єкта соціальної комунікації у формуванні публічної дискусії щодо міграції залишається невирішеною. Ця робота присвячена вивченню цих взаємопов'язаних проблем, аналізу розриву між деклараціями законодавства ЄС та практичною реальністю захисту прав біженців на національному рівні.

Постановка завдання. Мета полягає у проведеному науково-правових досліджень соціально-комунікативних та правових аспектів захисту прав біженців у країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, слід звернутися до Конвенції 1951 року про статус біженців [5]. Україна також взяла на себе зобов'язання за цим документом [9]. Конвенція встановлює, серед іншого, загальні гарантії, захист від примусового повернення, формальні та соціально-економічні права. Водночас не лише держави повинні вживати заходів для виконання своїх зобов'язань. Самі біженці, згідно з Конвенцією 1951 року, мають не лише права, а й обов'язки. Тому, зокрема, йдеться про дотримання законів країни, в якій вони знаходяться.

Таким чином, процес інтеграції є двостороннім. Протокол 1967 року про статус біженців [10], який Україна також ратифікувала [9], розширив сферу дії Конвенції 1951 року. Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах та користуватися таким притулком закріплено у Загальній декларації прав людини 1948 року [3]. Звичайно, біженці мають право на Декларацію та низку інших прав, як і всі інші люди. Біженці також підпадають під дію положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права. Окрім прав, наданих біженцям стосовно інших осіб, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права захищає їх від свавільного вислання [7].

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, основний документ європейської регіональної системи прав людини, безпосередньо не регулює статус біженців, але низка статей дозволяє захист біженців. Це під-

тверджується, зокрема, практикою Європейського суду з прав людини. Для нашого дослідження важливо, що держави-члени ЄС часто є сторонами в цих справах. Стаття 3 говорить, що ніхто не повинен бути підданий катуванням або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню [4].

Принцип невидворення був встановлений на практиці Судом, починаючи зі справи Серінг проти Сполученого Королівства (1989), в якій Суд визнав, що держава порушує статтю 3, якщо вона передає або повертає особу до країни, де існує реальний ризик забороненого поводження. Ця справа є важливою з точки зору розвитку судового права, а особистість пана Серінга, обставини самої справи широко висвітлювалися в медіа, що привернуло увагу до проблем суспільства. Серед таких статей: «Подружжя, звинувачене у вбивстві, мало спільні шляхи» (*The Washington Post*), «Хейсом стверджує, що її хлопець убив її батьків» (*The Washington Post*), «Сорінга екстрадують за звинуваченням у вбивстві» (*UPI*), «Дівчину засудили до 90 років за участь у вбивстві батьків у Вірджинії» (*The Washington Post*). Таке активне та тривале висвітлення справи у провідних міжнародних медіа сприяло формуванню публічної дискусії навколо питань екстрадиції, захисту прав людини та заборони нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

Варто зазначити, що увага медіа до цієї ситуації продовжується й сьогодні: «Новий розділ у справі про подвійне вбивство» (*The New Yorker*, 2019), «Умовне звільнення Єнса Сорінга, сина німецького дипломата, засудженого за подвійне вбивство у Вірджинії в 1985 році» (*The Washington Post*, 2017). Таким чином, стаття 3 стала основою для захисту шукачів притулку та біженців, хоча про це не зазначено в її тексті. Хоча справа «Сорінг проти Сполученого Королівства» безпосередньо не стосувалася статусу біженця, правові підходи, розроблені Судом, стали основою для подальшого застосування принципу невидворення у справах про надання притулку. Хоча Європейський суд з прав людини не є інституцією Європейського Союзу, його практика мала значний вплив на правовий порядок держав-членів ЄС та на розробку стандартів захисту прав людини в межах Союзу.

Хартія основних прав Європейського Союзу прямо передбачає право на притулок (стаття 18), захист у разі видворення, вислання або екстрадиції (стаття 19) [12]. Слід також зазначити, що Хартія передбачає свободу та плюралізм засобів масової інформації (стаття 11).

Якщо проаналізувати вторинне законодавство Європейського Союзу, то найважливішими документами є Директива Європейського Парламенту та Ради 2011/95/ЄС від 13 грудня 2011 року про стандарти кваліфікації громадян третіх країн або осіб без громадянства як осіб, які отримують міжнародний захист, про єдиний статус біженців або осіб, які мають право на додатковий захист, та про зміст наданого захисту (перероблена редакція) [15] та Директива про аудіовізуальні медіапослуги, яка встановлює стандарти відповідального висвітлення подій, недискримінації та захисту людської гідності [14].

Роль медіа у захисті прав біженців є вирішальною. Перш за все, вони привертають увагу громадськості до цих проблем. Медіа мають засоби, включаючи правові гарантії доступу до інформації. Звичайно, медіа мають технічні та інші засоби для цього. Значна увага медіа була зосереджена на питаннях міграційної кризи 2015 року. Її широко висвітлювали провідні міжнародні ЗМІ, зокрема *The Guardian*, *BBC*, *The New York Times*, *Le Monde*, які аналізували гуманітарні наслідки кризи, політику країн-членів ЄС та роль інституцій ЄС у реагуванні на масові міграційні потоки. Можна звернути увагу на такі публікації: Криза біженців у ЄС: кількість шукачів притулку подвоїлася у 2015 році до 1,2 мільйона (*The Guardian*), Криза біженців у Європі (*Euronews*), Європейська міграційна криза: Хорватія закриває прикордонні переходи із Сербією після величезного напливу шукачів притулку (*ABC News*), Мігрантська криза: країни ЄС домовляються про квоти на біженців (*BBC News*), ООН повідомляє, що цього року до Європи прибуло понад 700 000 шукачів притулку (*Al Jazeera*). Такий розвиток подій також став предметом розгляду Суду Європейського Союзу. Зокрема, у справі Комісія проти Угорщини (C-821/19) Суд постановив, що заходи, запроваджені Угорщиною у 2015-2018 роках, порушували законодавство ЄС щодо доступу до процедур надання притулку [14].

Таким чином, саме поєднання правових механізмів та впливу медіа сприяє зростанню суспільного інтересу до цієї проблеми та розробці стандартів захисту прав людини у сфері надання притулку. Війна росії проти України продемонструвала важливість та цінність координації між національними регуляторами медіа в країнах ЄС, яким бракує компетенції та правової бази для вирішення спільних загроз. Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну переважна більшість українців, які втекли до країн ЄС,

отримали статус тимчасового захисту. Цей статус гарантує право на легальне проживання в країні перебування, а також доступ до охорони здоров'я, освіти та ринку праці на рівних умовах з громадянами країн-членів ЄС.

Окрім основних прав, деякі країни ЄС запровадили додаткові пільги для українців. До них належать безкоштовне проживання в гуртожитках або окремому житлі, грошові виплати, безкоштовна освіта та інші форми соціальної підтримки. Цей правовий статус став можливим завдяки Директиві ЄС про тимчасовий захист (2001/55/ЄС) [1], яка передбачає тимчасовий захист на термін один рік з можливістю подальшого продовження. Однак процес інтеграції українців до ЄС став ключовим фактором їхнього соціального благополуччя та визначальним фактором у майбутньому плануванні в країнах тимчасового проживання.

У звіті Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, опублікованому 14 лютого 2025 року [13], зазначається, що скорочення міжнародної допомоги та зростання вартості життя призводять багатьох біженців до «серйозних труднощів». Зокрема, наголошується, що багато хто повертається додому «не за власним бажанням, а з необхідності». «Уряди вже впроваджують Директиву 2001/55/ЄС (Директива про тимчасовий захист) більш обмежувальним чином, що створює нові проблеми та підвищує рівень соціальної вразливості біженців». Додаткові виклики для українців, які прагнуть адаптуватися до життя в Європі, виникають через скорочення масштабів міжнародної фінансової підтримки з боку Сполучених Штатів та посилення національних стандартів і правил прийняття біженців з України.

Гібридна ідентичність формується в контексті успішної адаптації в приймаючому суспільстві. Водночас для українців адаптація – це не лише сімейне та професійне облаштування, а й пошук балансу між збереженням своєї ідентичності та інтеграцією в нове соціальне середовище. Адаптація українців у Європейському Союзі відбувається нерівномірно, залежно від національної політики різних країн, наявних ресурсів та індивідуальних орієнтацій мігрантів. Цей процес супроводжується комплексом соціальних, культурних, економічних та психологічних проблем. Країни ЄС, в яких українці себе сприймають, суттєво відрізняються. Наприклад, мовний та культурний бар'єр у Польщі чи Чехії значно нижчий, ніж у Німеччині чи Ірландії. Соціальні системи, ставлення до біженців, рівень підтримки інтеграції та житлові умови також відрізняються [8]. Напри-

клад, у Німеччині дуже активно діють українські громади, українська діаспора, волонтерські центри, церковні центри, співпраця з якими сприяє збереженню «українськості» (етнічної, культурної, громадянської) та зменшує потребу в інтеграції в німецьке суспільство. Більшість вимушених мігрантів підтримують високий рівень контактів з Україною через постійне спілкування з родичами, друзями, стеження за новинами в соціальних мережах та українських медіа, а також мають досвід подорожей додому, дистанційної роботи або навчання в українських установах та компаніях [11].

Зміни громадських настроїв у країнах перебування мають прямий і часто дуже помітний вплив на адаптацію українських мігрантів. На ранніх етапах війни переважав високий рівень співчуття, солідарності та готовності допомогти, що створювало сприятливу «соціальну атмосферу» для інтеграції: відкриті волонтерські мережі, позитивне висвітлення в ЗМІ та політична підтримка сприяли доступу до житла, роботи, освіти та соціальних послуг [2]. З 2022 по 2024 рік дискусія про «перенаселення» перетворилася з майже повної відсутності на структурований, систематичний та політизований елемент публічного дискурсу. Вона стала важливим фактором адаптації українців, впливаючи на доступ до житла, соціальних послуг, ставлення громадськості та психологічне благополуччя. У ЗМІ активно обговорюються теми переповнених шкіл, нестачі місць у дитячих садках, довгих черг до лікарів та конкуренції за орендоване житло [17].

Таким чином, у 2022 році громадські настрої в європейських країнах формувалися навколо безпрецедентної солідарності з Україною. Медіа, політичні еліти та суспільства демонстрували високий рівень підтримки, що створило сприятливе середовище для адаптації українців: доступ до житла, соціальних послуг та ринку праці забезпечувався в пріоритетному порядку. Дискусії щодо навантаження на соціальні системи майже мовчали, оскільки суспільства діяли відповідно до логіки гуманітарної кризи та морального обов'язку. Натомість у 2023–2025 роках відбувалася поступова нормалізація присутності українців та виправдання політики підтримки. У публічній сфері все частіше з'являлися наративи про «надмірне навантаження» соціальних систем – від браку житла та складності інтеграції дітей до шкіл до черг у медичних закладах та конкуренції на ринку праці. У низці країн ці дебати були додатково політизовані правопопулістськими активіс-

тами, що посилювало відчуття невпевненості серед українських мігрантів. В результаті, зміни в суспільних настроях стали структурним фактором адаптації: склалася атмосфера зростання очікувань самодостатності, посилення критики та зниження толерантності до довгострокового захисту.

Таким чином, українці зараз стали другою за чисельністю національною меншиною в Словаччині після угорців. З огляду на вищезазначені події, виник суспільний запит на значне збільшення інформаційної присутності України та українців у словацькій медіасфері. Основними причинами висвітлення новин про Україну у словацьких медіа стали військові операції, які обговорюються щодня, та економічні відносини між двома сусідніми країнами. У випадку українців у Словаччині це, перш за все, питання гуманітарної допомоги українським біженцям, різні акції, організовані українською громадою, питання інтеграції українців та культурні заходи. Водночас у Словаччині виник суспільний запит також на окремі медіапроекти для українців. Під медіапроект ми розуміємо певну структуру, спрямовану на створення медіапродуктів. Спостереження за словацьким медіа-сектором дозволило нам виявити певну кількість різних медіапроектів для українців, які через інформаційну підтримку сприяють їхній інтеграції в країні перебування.

Прикладом такого медіапроекту є проект «Новини зі Словаччини» (<https://novyny.sme.sk/>), який було створено у 2022 році у співпраці з газетою «The Slovak Spectator» та за підтримки ЮНІСЕФ для кожної дитини. Серія подкастів та інших матеріалів проекту також публікується за підтримки Міжнародного інституту преси (ІРІ), ЮНЕСКО в рамках програми «Підтримка українських біженців через медіа», що фінансується урядом Японії. Проект працює як окремий веб-сайт з такими розділами: Новини, Коментарі, Культура та туризм, Життя в Словаччині, Здоров'я, Спорт. Мова проекту – українська. Його мета – інформувати українців, які проживають у Словаччині, про політику, бізнес, культуру та надавати рекомендації щодо вирішення практичних питань.

Загалом, «The Slovak Spectator» – це газета та новинний веб-сайт, який публікує словацькі новини англійською мовою з 1995 року. Після початку повномасштабного російського наступу журналісти газети почали перекладати щоденні англійські дайджести українською мовою. Ще одним проектом є вебсайт Ukraineslovakia.sk, який був створений благодійною організацією Mareena у 2022 році у співпраці з Лігою прав

людини та за підтримки міжнародної організації Міжнародний комітет порятунку. Цей проєкт, перш за все, виконує адаптивну функцію та надає регулярно оновлену інформацію з перевірених джерел про умови в'їзду та проживання в Словаччині для людей з України, які були змушені покинути свої домівки внаслідок війни та шукати безпеки в іншій країні. Свою місію він бачить у сприянні доступу до інформації, яка дозволить біженцям приймати кращі рішення, захистити себе від ризиків, пов'язаних з міграцією, та перебувати в новій країні. Його співробітники регулярно перевіряють різноманітну інформацію про перебування в Словаччині, відстежують законодавчі зміни та публікують її на вебсайті. Теми підбираються на основі пропозицій читачів та потреб біженців, виявлених під час польових та онлайн-опитування. Водночас цей інформаційний ресурс зосереджується на найважливіших життєвих ситуаціях, з якими стикаються українські біженці, та спрямовує їх до послуг інших організацій, таких як правова та матеріальна допомога, психологічна підтримка, культурні та громадські центри.

Наразі загальною тенденцією серед українських споживачів є популярність соціальних мереж. Тому вони переважно задовольняють свої інформаційні потреби на Telegram-каналах, YouTube-каналах та Facebook-групах. Водночас моніторинг згаданих інформаційних ресурсів показав, що Telegram-канали та Facebook-групи не мають оригінального контенту, переважно публікуються з інших джерел, іноді поширюється неперевірена інформація, а також використовуються методи маніпуляцій для збільшення кількості підписників. Водночас YouTube-канали містять значну кількість корисного контенту, який вико-

нує як інформаційну, так і адаптивну та освітню функції [6].

Таким чином, суспільний запит на інформацію для українців реалізується в рамках різних медіа-проєктів, які виконують інформаційні, адаптивні та освітні функції. Враховуючи популярність соціальних мереж, більшість медіа-проєктів реалізуються саме там, але їхня якість не відповідає вимогам сучасного медіапростору. Тому можна сказати, що не існує медіа-проєктів, які демонструють якісну журналістику, мають міцну базу та розраховані на інформаційні потреби українців у країнах Європейського Союзу.

Висновки. Таким чином, захист прав біженців у країнах ЄС розвивається як у рамках міжнародного та європейського правового регулювання, так і через соціально-комунікаційні процеси, в яких важливу роль відіграють засоби масової інформації. Саме поєднання правових механізмів та впливу медіа сприяє підвищенню суспільного інтересу до проблеми та розробці стандартів захисту прав людини у сфері надання притулку. Аналіз показує, що захист прав біженців у країнах ЄС розвивається на перетині міжнародно-правових норм, законодавства ЄС та соціально-комунікаційних процесів.

Практика Європейського суду з прав людини, зокрема у справі *Soering v. the United Kingdom*, відіграла ключову роль у розвитку принципу *non-refoulement*, який, незважаючи на відсутність прямого запису в тексті Конвенції, став основним механізмом захисту шукачів притулку та біженців у державах-членах ЄС. Водночас, висвітлення подій у провідних міжнародних медіа сприяло підвищенню суспільного інтересу до гуманітарних аспектів кризи та діяльності інституцій ЄС.

Список літератури:

1. Директива ЄС про тимчасовий захист (2001/55/ЄС) від 20 липня 2001 року. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Direkt_ES_2001_55.pdf
2. Дослідження гендерної специфіки вимушеної міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf>.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 07.01.2026)
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 11 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 03.01.2026).
5. Конвенція про статус біженців : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 28.07.1951 : станом на 10 січ. 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 10.01.2026).
6. Маркова В. Медіапроєкти для українців у Словаччині. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.)* У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. 288 с. С. 31–33.
7. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права 1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 08.01.2026.)

8. Особливості трансформації ідентичності українських отримувачів тимчасового захисту у Німеччині. Реінтеграція українців: культурно-ідентичні та соціально-економічні аспекти повернення: Аналітична доповідь. Київ. 2025. 153 с. С. 39-41.

9. Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2942-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 17. Ст. 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2942-14> (дата звернення: 16.01.2026).

10. Протокол щодо статусу біженців : Протокол Орг. Об'єдн. Націй від 16.12.1966 : станом на 10 січ. 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (дата звернення: 11.01.2026).

11. Соціокультурна та економічна інтеграція українців у європейському просторі. Реінтеграція українців: культурно-ідентичні та соціально-економічні аспекти повернення: Аналітична доповідь. Київ. 2025. 153 с. С. 61–77.

12. Хартія основних прав Європейського Союзу : Хартія Європ. Союзу від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text (дата звернення: 10.01.2026).

13. «At a tipping point»: Hardship for Ukrainians abroad. IFRC. URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/DDP_Protocol/dovidnyk-27102025.pdf

14. Court of Justice of the European Union. Judgment in Case C-821/19: European Commission v Hungary (Actions for failure to fulfil obligations -asylum policy – Directives 2013/32/EU and 2013/33/EU – procedure for granting international protection – criminalisation of assistance to asylum seekers – inadmissibility – prohibition on entry to border transit zone). Judgment of 16 Nov. 2021. Official Journal of the European Union C 2022/5. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0821> (дата звернення: 14.01.2026).

15. Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj/eng> (дата звернення: 14.01.2026).

16. Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast). Official Journal of the European Union L 337. 20 Dec. 2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0095> (дата звернення: 16.01.2026).

17. Protection brief: Poland, UNHCR – «Protection Brief» July-december 2024. URL: https://razumkov.org.ua/images/2025/12/17/2025_REINTEGRATION_OF_UKRAINIANS.pdf

Dronov V. Yu., Pavlova O. S. PROTECTION OF REFUGEE RIGHTS IN EUROPEAN UNION COUNTRIES: SOCIO-COMMUNICATIVE AND LEGAL ASPECTS

The article presents a comprehensive analysis of the protection of refugee rights in the countries of the European Union through a combination of legal mechanisms and socio-communication processes. The relevance of the topic is due to the constant increase in the number of forcibly displaced persons in the world, the crisis of the European asylum system, as well as the mass influx of refugees from Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation. In such conditions, the issue of the effectiveness of legal mechanisms for the protection of refugees and the coverage of these events in the leading international media acquires special scientific and practical significance. The article examines international legal and European standards for the protection of the rights of refugees and asylum seekers, in particular the provisions of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, the 1967 Protocol, general human rights documents, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, and the Charter of Fundamental Rights of the European Union. The case law of the European Court of Human Rights, in particular the case of Soering v. the United Kingdom, is analyzed as a source for the development of the principle of non-refoulement, which is fundamental to the protection of asylum seekers in the EU Member States. It is shown that the modern system of refugee protection in the EU is based on a combination of international obligations of states and transnational legal regulation aimed at unifying asylum procedures and standards. Particular attention is paid to secondary EU law, in particular Directive 2011/95/EU and the Audiovisual Media Services Directive, which define standards of international protection and responsible coverage of migration issues by the media. The role of the media as an agent of social communication in shaping the public debate on the 2015 migration crisis and the protection of asylum rights is examined.

Keywords: human rights, European Union, refugees, asylum seekers, media, social communications, European Union law.

Дата першого надходження статті до видання: 30.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026